

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ 16 ՄԱՐՏ

ԽԱՐԻՃԻՅԻ

ՄՕՆԲԱՆՍԻԷ ՏԻՒՔԱՍԸ ԻԼԻ, ԲԲԷՆՍ՝ ՀԷՆՐԻ
ՏԸ ՊՈՒՐՊՈՆ ՄԻՆԱՆԵՍԻՆՏԷ ՎԱԳԸ
ՕԼԱՆ "ՏԻԻԷԼԼՕ

Թէէէկրաֆա պիտիորիմիլ ռան մէգ-
բիւր վագանն թափալլի նագլիէ-
թի, պու տէֆա, Բարիստն վարիտ օ-
լան ղագէթալարն իլինտէ, պիւլիւճէք
պիր էէր թու թմուշ տուր :

Անըն խիւլասասաւընը , չու աթիտէքի
սուրէթտէ , օգուեանլարըմըզա թագ-
տիմ իտէպիլիրիզ :

Մէջգիւր տիւէլլօ, Խաբանեանըն
Բայիթախթը օւան Մատրիտ շէհրին,
պէշ միլ զատար Երրազլըշընտա պու-
լունան, Ալարզոն նամ մահէլլոէ վու-
գու պուլմուշտուր:

Մօնրանսիէէ տիւղաւը, քննտի ի-
քի նէֆէր Ժնէրաւ շահատէրի իւն, վէ
Բրէնս Հէնրի տաթի, քէզալք Իքի նէ-
ֆէր Ճիւմհուրյէնթ թարաֆիքի պու-
լունան շահատէրի իւն, մահէլլէ մէզ-
պուրա կիտիպ, էվլէ Էմիրոնէ, թա-
պանճաւը դանդիսի պօշալթանազ օլ-
տուղու մէսէլէսինի, վիճակ պըրագա-
րազ հաւ իթմիշլէր, վէ Բրէնս Հէնրի,
վիճակը գազանմոյ տըր :

Պատեհու, պիրպիրըբրինտն օն մթ-
րօ զատար ուղապարտ տուրարագ, Բը-
բէնա Հէնրի, լիճակըն նէթիճէսի մու-
ճիպինճէ, թապանճասընը պօշալթմը,
Ֆագաթ րասթ կէթիրէմիսի տիր :

Սնուն արգասաբնտան , Մօնբանսիեէ
տիւգասը , քէնտի թապանճասընը պօ-
շալթմը իսէ տէ , օ տաթի րասթ կէթի-
րէմէմի տիր :

Պունտուն իւզերինէ, երբազւոր զըստալ լծմանա գարար վերմիշէր, վէ ճնմէթրօեռ տօգուզա ինտրմիշէր տիր, հալ պոռ քի, ի քիքնճի աթէշտէ տախի, էվէլէքիսի կիպի, հիշ պիր նէթիճէ հապըլ օլմամըշ օլտուղունտան, պիր պիրէրինտուն օլան ուզագւրըզը, սէքիզ մէթրօեա ինտրմիշէր տիր :

Բրէնս Հէրի, իւշիւնճիւ տէֆաւ
օլարադ, երես իւք էվէլէ քէնտիսի թա
պանճարը սըզմը, վէ գուրուոն թէք
րարէն պօյա կիթմիշ, վէ սըրա Մծրան
սիէ տիւգասըն կէտիքտէ, յիւմայի
էյճ գաթ, թապանճարը պօյալթըր
պօյալթմադ, Բրէնս Հէրի, սօլ թարաֆ
գուլադթօգուտնտան լուրուլարադ, տէ
հալ եէրէ սերիմիշ վէ վէֆաթ իյլիմիշ
տիւր :

Մտքնանսինէ տիւզասը , տիւէլլօ
նուն պաշլանկըճննա , վէ տէվամինտէ
սոն տէրէճտէ պիր ֆիւթուրսառլըլուզ
կէօթէրմիշ իսէ տէ , քէնտի խառաքիւն
վուրուլուպ երէր սերլիմէսինի կ'օրտէք
տէ , օլ զատար ալթ իւսթ օլմուշ տուլ
քի , իքի տէֆա , քէնտինտէն զան ալ
մասընա իճթիւաճ կէօրինմիլլ տիւր :

Միւթէվէֆա Բրէնս Հէնրի, սապրոզ
Խաւանտա գլորալիչասընըն ամճազատե
սի, վէ զօճասընըն տախի գարընտաշ
խի:

Մէրգում 1823 թէնէսինտէ տօղմու
օլուպ , 17 եայրնա գատէմ պաստրգտա

սերպէսիյեթեթէ տայիբ օշան էֆֆեարաւա-
լը դապուլ իյէմիշ օլտուղունտան, էֆ-
սիբ տէֆա դըրալիանըն սիթէմէլրիհի
քէնտի իւզգըրիս տալէթ իթմիշ, վէնի-
հանէթիթտէ, մէզգըիւր սերպէսթ էֆ-
ֆեարալարը իշին, գըրալլատէլիք իւն-
վանընտան, վէ իքինճի պահրիյէ նա-
ղըրըղըր ըրիթպէսինտէն տաթի ետա ի-
տիմիշ իտի :

ՍԼ վազըթտան պէրու, միւմայիւէյն
զաթ, Բարիստէ իգամէթ իյլմիշ տիր:

Միլիթերի ֆաներն իւշ ննջելը երբեք, քէ պիտր ննջելը տախի, զըզ էլլատը պոլտունմուշ օլուպ, 22 եաշնտա օլան պիւյիւք օշլու, պունտան աղ վագրթ մուգատտուի, խաքանա օրտուսու խրտ- միթիթի, կիրկշ, քէ միւլադիմէլքը բիւթ- պէսինի հայիթ պոլպունմագտա տրը

Իզապէլէա զբըախնանն թախթտան աշաղը ալընմը օլմասընտան սօնրա, Բընա Հնըրի, էն գըբաղ Հիւմհուրիյէ եւէթ թարաֆիլըրի զըմընա տախիւ օլմուշ տուր, վէ մէղըիւր տիւլլըսնուն սէպէպի տախի, Մատրիա շէհրի զագէ- թալարընտա Մօնրուսսիէ տիւգասընա քարը սօն աւընէնտէ շէտիտ պիր լի- սան իլէ գալմէ ալընմը օլման պիր մէ- թուպ նէշը իթտիլմիշ օլմաը ուըը քի, միւմսյիլէ յի տիւգա, մէղըիւր մէթիւնպ իշիլէ, սիւհալա թաղմիլմիլ մաթիւնպ իշիլմէթիլէ միւնասիպ աւտո իթմիշ, վէ Բընէսի միւմայիլէյի, տիւլլըտա վու- րուպ իօտիւրմիւշ տիւր :

Իշխէ, մէղքիւր մէք/թուպուն սու-
րէթի, շու ա/թիտէքի տիւր :

«Մօնրանսիեէ Թարաֆկիլըլըինէ
«Մատրիտ 7 Մարտ 1870.

«Մտնանսիւիէ տիւղասընըն, բայի-
թախթըմըզա վասըլ օլտուշ օլմասընտտան
պէրու, կիւնա, միւմայիթէյճ զաթ,
պիւթիւն տիւննաեը, քէնտի աըսպա-
սընա գօլմազըլդա թախսիս գըլընմըշ
օլան Փաթի՛ն պիւր դահրաման տըր կիւ-
պի, անըն էօնիւնտէ, էնտա թափը ու
հարէ,քէթտէ պուրունմագտաըմրտիյի,
պիւր իշէլթիւթուր տօլաշմագտա օլտու
զիւնտան, քէնտի նամուսուսու՛ն թաթ-
ըլ իյին, սիւքիւթ բըրտէսինի եըրթ-
մազըլդա միճպուր պուրունմագտաըմ

• Մեզքերւ թէվածուր, կիւեա ան-
տէն մաղստւ, Մարեշաւ Բերմ մարե
Ֆէթի իւէ պիրննճի Անթուանք զըրաւ
նասպ իթմէք, վէ անըն միւքեաֆածը
օլմադ իւզըն պիր դաչ միւեօնուդ պիր
տէքօզիթօ վաղ իթմէք չարթընըն թէ-
վածուրու կիպի, պէտխահըզլա մէյ
տանա չըգարըմըշ վէ քիւլիլայէն ազլէ
մուղալիք օյան պիր թէվածուր տուր

Վարդէշալ Բրիմ հաղթել է ըրին
կէկնճէ, անքն լարաֆընտան, մէկ
քիւր էստորդ թէկաթուր իւզէրինէ պիւ
իյզահաթ միւրմէքիտէ հաճէթ Եսգ
տուր. չիւնքի անքն նամուսունու հէ

քէս թանըր, վէ քէնտի ըէսմի պէնա
նաթլարը տախի, նէ էֆքերարտա պու
լունմուլ օլտուղունու իսպաթ իտէրյէր:

Բէնտիմին էֆքեարընա կէլին
ճէ, թէքէրրիւր իթմէքլէյէ պիր հաճէթ
եռոյ իտի իսէ տէ, Մօնբանսիէթէ թա.

ըաֆկէլէլի , անը հնուեթաուրմաղլա
ֆայիտէմէնտ օլաճագլարընտան , թէ.ք.
ըաթըն ուլէհան իտէրիմ :

« 1. Պէ՛ն հանաթոտա դայտըզճա ,
միւմայիլէյճ Զըանսըզ Բըլէսիէն (Մ՛ն-
բանսիէէ տիւգասընն , սապըգ Զըան-
սա հիւքմտաըլըը իթմիշ օլան Օրէճն
Փտմիւկասընտաճ զուլունմաշ օլտուգու-
մալիւմ տիւր) , (ն գիւտտէ բօլիթի-
գանա տիւշմէնիյիւմ , վէ տայիմա , պնի
տիւշմէյի իքտէ տէվաւ իտէճէ յիւտիւր ,

2. Հիշ պիր սկսպպ, հիշ պիր կիւճ-
լիւք, վէ հիշ պիր ֆիթնէքեարըդ, ա-
նըն շախսընա գարշը հիսա էյլտիյիմ շէ-
տիտ նէֆըթի (արհամարհանք) իս-
ֆիֆլտէմէեճէք տիր :

«Ազգերու նկարխ, էօյլէ պիտ հա-
ղըզի տույլու տուր քի, քէնտիկն բա-
լիթիգանա օնունայալլըզարընտան նա-
շի, ումուժտուրէթտէ հէր նամուսլու ա-
տաւելին, վէ խուսուսի էլէ, հէր էյի խ-
ւանէ տարու գալպիտտէ վիւճուտէ կէ-
մէլի տարու»

« Մօտեմանսիւնէ տիւզասընըն ալթուն-
լաընըն թարթտըզլաըն վազընթ , անլե-
րի էօրսէնէք տէրէնէտէ քնտիլըրլնիկ
ալլազալթմըզ օլան ատէմլէրին , հիտ-
տէթիկի վէ հիլլէքէարըզլա ինըայէ զօ-
նուլաճազ օլան ալազը ինթիգամլարընը
թահրիդ իլթմէքլիք զըմնընռա , չօզ-
լուզ վադ իֆէ իլթմմմ :

«Արարվելէ վէ Կոնգալէ՛ր ՊրաՎօնուն»
(սապըզ իսրաննա զրախիսարնըն պէտ-
խան րէյիսի վիւքէլալարը) կիւիւխնտէ-
փարիստէ մէհանիր (գաղթական) պու-
լունտուղում վազըթթար թահսիւ իթմիշ
օլտուղում մալիւմթթար իլէ , պունլա-
րը սէօյլմէքտէյիմ :

Եկեր մուսաղլա՛մ բժիշկը Լերմանէն պի-
րիսի, քէնտի իւնիֆորմաշընըն շէօճը-
թէնի, քիլըթիմէյի ռէտտ իթմիշ օյմազ-
սա իտի, մէրքումբրէնա, Ֆրանսա թէ-
վարիթիտէ, աշիքեար սուրէթտէ, ալ-
չադ աթվարաբը թաստիդ իտկմիշ օ-
լան, քէնտի աթիլարընըն (Օրլէան ճին-
սինին) ճիզվիթիյի գատար ալտատը-
ճըլըղը իլէ, Գատիշ սուլարընտա, քէն-
տիսինի դըրալ իլան իթիտիմիշ օլաճադ
վէ պիլիմ կիւնէրթիմիզտէ, էմալի կէօ-
րիւնթիմիշ սուրէթթէ, պիւյիւք պիր ին-
ե անէթիլիք, իճրայէ դօյմուշ պուլունա
ճադ իտի :

«Պեր թագլմ ապաղալուգլար, Մոն
բանսիէէ տիւզաթը իշին, թամ պի
մախուղէ տուր, վէ սուլէ ու սալաճ ա
լայիմն սէմաթը (ծիրանն գօտի), վէ իյի
յէք իյաճիսի տիր, տէրէր :

Կէրէն Եօյէ Խան, Կէրէք շէմսիե
 Գաւառը տեօքիւմիւշ, վէ Կէրէք, մէր
 Գուժուն, քեւամիլէն օրթատան ղայս
 օլմաըննա Գաւառը տեօքիւլէնէք օլա
 Գան, անըն Եօյէ օլմաընը եուլթուր
 մագ իսթէկէնէրէն, պաշընա օլսուն :

• Սահիճէն սէջլերմարքի, զաթէն եւ
րէ տիւշմիւշ օլան պիւր թաճը, թէքրա
րէն երևաքսլթմէք իշին էլէ ալ ընմըջ •
լան պոռ թաքիդ, ֆէնա պիւր թաքիդ
տիր :

• ሂ ከሊዋል ከፀሐይ ይገኝ ስንዳለሁ ጠረ ፀሐይ

մանը շետիտեանի իւր միւլթէնստիք օրմուշ
օլան Մօնքմանսիէն սըպլէսիլէթի, օլ
տըրիճէտէ պիր քըտըր թամաը էսըրի
տիր քի, վազըթ պէ վազըթ, զազա-
պա կէթիլ օլան միւլթէրնի իճըպէ գօյ-
տուզլաըը կիպի, տէհէթիլ պիր տըրսէ
շաեան պուլունմագուտա տըր :

«Պէն, պիր լաբանեօլում, վէ քէն-
տի վաթանըմըն հիսսիեալթը նադիքեա-
նէսի իլէ բւրվէրուէ պուլունմադտաերմի»

«Պէնիմ տունիդ եօթնուլուղում հէն-
կեամբնտա, հըր գաչ տէֆա, Ճեպրիւր
թերաաւան կէպիչ իսմ, քէնտի քէնտի-
մէ, «նէ՛» դաման թէքմիլ իսքանեալը օ-
լաճաղըդ տէյի սիււալ իրէմիյիմտիոյ :

« 1808 սենեկսիտեմ , պէնիմ բէտէ
 րիմ , Մաարիա շէհրիս մէրտ վէ ճնուր
 էհալիսիսի , իսեանա տալէթ իյլէտիք
 տէ , մէմալիքիմիզ , պիղի , սիւհահ
 պաամըշ օլանարըն էլինտէ պիրալմա
 գաթնտա պուլունմազտա իտի . պու
 կիւնքի կիւն իսէ , քէնտի հիւքիմէթ
 լէրինին սալգըմ կիւլէլէր իլէ պու տէ
 րէճէտէ միւքէտաէր պիր հալէ տիւշմիւշ
 լաարապ օլմուշ , վէ էհալիսի էքիլմի
 օլան վալմանըմըլ , ճիղվիթ , վէ հէ
 շէյի պօզոսն Օրլէանլար պաամըշլա
 տրր :

« Հէլէ քի, Տաւիզին, Վէլարտըն
վէ Դօրբաւ շէյխալէրնին շէրֆէի կէօլ
կէլէրն, հէուզ նապախտ օլմուշ օլմա
եւպ, հէր իյն Խաբանէօլլարն խաթըրն
սադազը գալմըշլար տըր »

Մտքաբանի տեղադրումը, իմպրավացիոն հաղորդվելը, թախիծ տան աշաղը պլանդի իշխանի ֆեոդալիզմի օրվան լարտան պիրիսի տեղը, նախը քիմիկիւր ֆեոդալիզմ, պաղը պելլի պաղմուկաղը մաքանեղար տալիս իշխան պուլունմուկար իտի :

«Ֆազաթ մերգուման Ֆրանսըզ վ
խաբանեօլ ֆէսատըրիշէլէրի, շունու իյի
ճէ անլամալը տըրլաը քի, իմբէրաթօ
Նաբօլճօն սիւսիլէսի, Ֆրանսա թախ
թընտան աշաղը ինտիըլէսի պիլէ, մէզ
քիւր թախթ, Օրլէան ֆապիլէտաընը
միրասը օլմու շ օլմանեպ, իլլա, Բօշ
ֆօրուճ, Էանի տիմէք իպճէրիմ քի
Ֆրանսա ձիւմհօւրիյեթիկնի միրա
օլաճագ տոր :

Իհնդալիք, շուտու տախի պիլմէ
տիրլը քի, խաբանատա, նուհուրո
թէէստիր վէ ըիայէթի յիլիեհ սահմիպի
լան զաթ, մլըղում, պիլիլք պիլիլ
սէօյլէէն Ֆրանսըզ աթօրէքճի (Մօնթաւն
սիեհ տիւղասը) օլմանըզ, իլլա չեօ
ըթ շուար Խաբարթէրօ տուրօ :

Մօնիթէօր Խնիվէրսէ Դագէթասը
նրն պէնանընա նէգարէն, Բըրէնա Հէնր
վուրուլուր վուրուլմազ վէֆաթ իթմի
օլմանեզ, իլլա գիր գաչ տագըզա եա
շամըշ վէ հաթթա, սօն տագըզասըն
տա, վաթմանըմն իսթիգալիյէթին
թէէմն գըլմագ վէ ֆամիլեանըն նա
մուսու ինթիգամընը արմագ իշին վէֆա
լտէրիմ: Էվլատըրընը պըրատըրիմ
թէշայիմ իյլէրիմ տէմէշ տիր:

ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ԺԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷԿԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԵԱՆԷՍԻՆՏԷ
ԳԵՅՈՂԱՌԻՆԱ ՏՕՂՈՒ ԾԵՅԱ, ՆԾԹՅԱՆ ԱՅՏՈՒՂԱ
ԳԻՆՏԵՐԼԵՐ ԳԱՐԸՍՐԵԱ ՆԻՒՄԸ 467.